

حشرات بیرونی بز و گوسفند

تیری هنزر، AAEP II

مدیر منطقی مالداری

مترجم: محمدولی سحر

حشرات بیرونی تولید گوسفندان و بزها را در افغانستان به اندازه قابل ملاحظه محدود نموده است. حشرات بیرونی بالای انساج بدن مثل خون، پوست، موی و پشم تغذیه می نمایند. خارش زخمهای و پوست که توسط حشرات خارجی وجود می آید، باعث ناراحتی حیوان میگردد. پرازیت ها امراض را از حیوان مریض به حیوان سالم انتقال میدهند. اینها گرفتن وزن و تولید شیر را نیز کم میسازند. بطور کل، حیوانات مصاب نمیتوانند که به حد اعظمی خود تولید نمایند.

شیش ها

شیش ها پرازیت های خارجی اند که تمام عمر خود را بالای گوسفندان و بزها سپری می نمایند. بالغ و نوزاد، هردو آنها بالای خون و یا غذای بالای جلد، تغذیه می کنند. حیوانات مصاب شده را میتوان از پوست ایشان و یا هم از رویه ای مالیدن وجود شناسایی نمود. شیش های چوشنده جلد حیوانات را زخمی نموده و از آن خون می چوشنند. شیش های خورنده دارای دهن جونده می باشند و بالای ذرات موها، و جلد تغذیه مینمایند. جلد این حیوانات تخریش میگردد و باعث مالیدن میشود که سبب ضیاع موی و ساخت بر هنر بالای جلد میگردد.

شیش ها از یک حیوان به حیوان دیگر توسط مالیدن و یا تماس بدنی انتقال می یابند. شیشها اکثر اوقات از شامل نمودن حیوان مصاب در گله به گله انتقال می یابند. اکثریت شیشهای چوشنده و جونده در موسیم خزان شروع به زیاد نمودن می کنند و در اواخر زمستان به حد اعظمی خود می رسد. شیشها در موسیم تابستان عموماً کمتر میشوند و خسارات شان نیز کم می باشند.

استریئیهای کنترول نمودن شیشهای

چندین انواع شیشهای در گوسفند و بز پیدامیشوند. بعضی ایشان مخصوص به بز و بعضی ایشان مخصوص به گوسفند می باشند. ولی طرق کنترول این پرازیتها اکثراً یکسان می باشند. بطور عموم، کنترول نمودن شیش مشکلتر است با خاطریکه حشره کشها تخم شیشهای را از بین برده نمیتوانند. نفوس اکثریت شیشهای در خزان کمتر میباشد و در زمستان به سرعت زیاد می شود و در تابستان پایان می آید. پشم گیری بخش بزرگ شیشهای را از حیوان دور می کند.

- تخم شیشهای جونده در 8 الی 12 روز چوچه کشی می کند. به تعقیب استعمال حشره کش به دفعه اول، 14 روز بعد برای دفعه دوم استعمال گردد. شیشهای جونده بالای سطح پوست زندگی مینمایند و از موها و ذرات بالای جلد تغذیه می نمایند. دوران زندگی ایشان یک ماه می باشد.

- شیشهای چوشنده نیز بالای گوسفندان و بزها حمله ور می باشند و انواع عام شان شیش آبی رنگ افریقایی می باشد که بالای جسم، سر و گردن حیوان پیدا میشوند. تعداد زیاد آنها بالای وجود گوسفندان، میتواند حیوان را از بین ببرد. نوع دیگر که عام می باشد عبارت از شیش پاها می باشد که زیادتر بالای پاهای بزها و گوسفندان حمله ور میشوند. در مراحل پیشرفته، شیش پا، ساحه شکم حیوانات هردو جنس و خریطه خصیه ها در حیوانات مذکور متاثر می سازد. فرق مهم در این دو شیشهای این است که تولید چوچه از تخم شیشهای پا ۷ الی ۱۴ روز میگیرد. فلilhaذا، تداوی برای بار دوم باید ۲۱ روز بعد از تداوی اول صورت گیرد.

- یک طریقه بهتر کنترول شیشهای چوشنده و جونده، تر نمودن حیوانات در اوخر خزان، پیش ازین که تعداد اینها در موسم زمستان به حد اعظمی برسد، میباشد. استعمال محلول حشره کش برای بار دوم به تعقیب بار اول، باید ۱۴ الی ۲۱ روز بعد صورت گیرد.
- اگر تعداد شیشهای جونده زیاد باشد تداوی دوم باید در ۱۴ روز صورت گیرد، و اگر تعداد شیشهای چوشنده زیاد باشد، تداوی دومین باید ۲۱ روز بعد صورت گیرد. اگر تعداد هردو نوع به اندازه یکسان باشد، تداوی دوم باید در ۲۱ روز صورت گیرد. تداوی در موسم بهار در صورت که تعداد این شیشهای زیاد باشد صورت گیرد در غیر آن تداوی بهاری ضرور نمی باشد.

خسارات اقتصادی

مصاب بودن به شیشهای کیفیت پشم را پایان می آورد. پشم شکننده می شود و ممکن در وقت مالیدن وجود از بدن به اندازه های زیاد بریزد. تغذیه شیشهای آبی رنگ افریقایی پشم را در حصه قبرغه ها و شانه ها خون آلود می سازد. راپورها نشان میدهد که شیشهای آبی رنگ افریقایی در بعضی موارد سبب مرگ حیوانات شده میتوانند.

کیدز گوسفندان

کیدز گوسفند، بزرگتر، پهن، عموما پشه های پرازیتی بدون بالها می باشند که بالای گوسفندان و بزها را حمله ور می باشند. دو نوع آن بالای بزها تغذیه میکنند، و یک نوع آن بالای پرنده کان و آهو تولید مثل میکنند و بالای گوسفندان تغذیه می کنند. تمام انواع این فامیل پرازیتی هستند و هردو جنس آنها چوشنده خون می باشند. کیدز گوسفندان تخریش کننده می باشند و سبب مالیدن و دندان کردن در بزها و گوسفندان میشوند. حیوانات عموما از سبب خارش زیاد بالای زمین خود را می مالند تراحت شوند. کیدز گوسفند، در صورت که حیوان از غذای مغذی تغذیه شده باشد، تخریب زیاد را نمتوانند به وجود بیاورد، ولی گوسفندان که بالای چراگاهها بزرگ می شوند، ممکن دارای تعداد زیاد کیدز، در موسم زمستان و اوایل بهار باشند.

تخمهای کیدز در داخل بدن مونث تولید چوچه می کنند. نوزاد کیدز یا پپوپا (مرحله نابالغ) با پشم در تماس می باشد تا به مرحله بلوغ برسد. کیدز مونث فقط یک نطفه را در یک وقت معین انکشاف داده میتواند و در دوران زندگی ایشان که ۱۰۰ الی ۱۳۰ روز می باشد، ۱۰ الی ۱۵ نوزادان را تولید کرده می توانند. به این معنی که در هر ۸ الی ۹ روز تولید مثل می کنند و مرحله پپوپا ۳۰ الی ۳۰ روز می باشد.

استراتئیهای کنترول

کیدز گوسفندان تمام دوران زندگی خور را بالای گوسفندان سپری می کنند. آنها از یک حیوان به حیوان دیگر با تماس مستقیم انتقال می یابند. تعداد آنها نظر به موسم سال تغییر می کند، که در موسم زمستان و بهار زیادترین ولی در تابستان کمترین می باشد.

- طرق کنترول کیدز گوسفندان: کیدز گوسفندان را میتوان با پشم گیری پیش از زایش در گوسفندان تا ۷۵٪ پایان آورد. اگر پشم گیری پیش از زایش صورت نگیرد، کیدز از مادر به نوزاد انتقال خواهد شد و نوزادان را مصاب خواهند کرد. نوزادان چون تا بهار آینده پشم گیری نمی شوند، و میتوانند که به حیث ذخیره کیدز برای مصاب نمودن دوباره گله باشند.

- حشره کش ها برای از بین بردن کیدز به حیث اسپری بدن، پودر و یا تر کننده وجود دارند. تداوی گوسفندان بعد از پشم گیری بهترین نتیجه میدهد.

- بخارط بايو سکيوريتی گله، حیوانات نو شمول و قچهای که بخارط نسلکیری خریداری می شوند، پیش از داخل شدن به رمه باید تداوی شوند. حیوانات نو خرید بعد از تداوی اگر ممکن باشد برای ۷ الی ۱۰ روز جدا نگهداری

شوند تا حشره کش کید بالغ را از بین ببرند. حشره کش‌های منحل در آب نسبت به حشره کش‌های منحل در شحم نتیجه بهتر میدهد، با خاطریکه آب نسبت به شحم به اسانی از پشم به جلد عبور مینمایند.

تخرب و نقصانات اقتصادی

کیدز وزن گوسفندان را تا ۸٪، تولید پشم را تا ۱۵٪ و کیفیت پوست را تا ۳۰٪ کاهش میدهد. تغذیه کیدز گوسفندان سبب برآمدگی های سخت در جلد می‌شوند. رنگها در این برآمدگی ها به اسانی داخل شده نمیتوانند که سبب کم رنگ بودن و پایین شدن کیفیت پوست می‌شوند. کیفیت پشم نیز از سبب موجودیت باقی مانده های کیدز پایین می‌آید. شواهد عیان در مورد انتقال نمودن و یا مصاب شدن گوسفندان به امراض مهم توسط کیدز وجود ندارند.

کرم‌های مرض جرب یا گر

تخریش کننده ها یا کرم گر از طبقه بیرونی و یا هم در سوراخهای کوچک سلندر مانند تاو خورده در جلد، که به اندازه ۰.25 الی 2.5 سالانه مترا می‌باشد، تغذیه می‌نمایند. مایع که به راس سوراخ افزار میگردد، خشک میشود و برآمدگی را تشکیل میدهد. ماده زهری که سبب خارش شدید می‌شود، نیز ترشح میگردد. حیوانات مصاب به طور دوامدار خودرا به اشیای خارجی می‌مالند. مصابیت به آنها از یک حیوان به حیوان دیگر قابل انتقال است و برای کنترول ایشان تداوی تمام گله لازمی است. با خاطر تعلیق در تولید مثل از تخم، ۱۴ روز بعد از تداوی اول، باید گله دوباره تداوی گردد. عامترین آنها که بز و گوسفند را متاثر می‌کنند، بنام کنه گوش سورپوتیک (Psoroptic) و کنه زخم پوست گوسفند یاد می‌شوند. اینها در کانال گوش بزها و موقعنا بالای وجود شان زندگی می‌کنند. در گوسفندان، کنه ها در ساحتان که پشم غلیظ دارند، زندگی می‌کنند و سبب میده شدن پشم میگیرند.

کنترول

دوران زندگی کرم‌های مرض گر دو هفته میباشد. تعداد آنها در اواخر خزان و زمستان زیادترین میباشد. سرایت شان به سبب تماس مستقیم میباشد و کنترول شان توسط دفعه تداوی نمودن (تماری دوم ۱۴ روز بعد) گوسفندان با حشره کش ها صورت میگیرد.

تخرب و خسارات اقتصادی

مصاب بودن به کرم مرض گر به سبب تجمع بقلایات آنها و میده شدن پشم، کیفیت پشم را پایین می‌آورد. پشم از سبب مالیدن و خراش نمودن بدن، ممکن ناصاف و میده شود. باختن وزن و حاصلخیزی کم دارای ارتباط به کرم مرض گر دارد.

کنه ها

کنه ها را مردم عموماً حشرات فکر میکنند ولی در حقیقت اینها در گروپ ارکنیدها می‌باشند که مشتمل جولاگکها، شپشها و گژدمها می‌باشند. تمام کنه های بالغ دارای چهار جوره پاها، فاقد آتنن ها، سر و سیفالوتورکس (سینه و شکم مدمغ شده) میباشند. حشرات دارای سه جوره پاها، یک جوره آتنن ها، سر، صدر و شکم می‌باشند. ولی کنه جوان، که بنام (کنه های تخمی) نیز یاد می‌گردد، دارای سه جوره پاها میباشدند.

کنه های که گوسفندان را مصاب می‌سازند، دارای چهار مرحله زندگی که عبارت از تخم، لاروا، نیمف و بالغ اند، میباشند. لاروای کنه ها بالای فقاریان کوچک زندگی می‌نماید، از میزبان میریزد و به نف تبدیل میگردد. نمف، که دارای هشت پا است، نیز بالای فقاریان کوچک زندگی میکنند، به زمین میریزند و به بالغ تبدیل می‌شوند. بالغ به میزبان سومی (سگ، انسان و یا گوسفند) در تماس می‌شود، به زمین میریزند و تخمگذاری می‌کنند که ۵۰۰۰-۱۰۰۰ تخم را تولید می‌نمایند و میمیرند. این را بنام دوران زندگی سه میزبانه یاد می‌نمایند و عموماً ۳ سال را به خاطر تکمیل این دوران ضرورت دارند. کنه های نیز وجود دارند که دوران زندگی خود را بالای یک یا دو میزبان تکمیل می‌نمایند.

کنترول

حشره کشها که پر از یتهای خارجی را کنترول مینمایند، کنه ها را نیز کنترول کرده میتوانند. اسپری های که دارای فشار زیاد اند، نتیجه خوبتر میدهند. کنه های گوش را میتوانند با تطبیق حشره کشها تنها در گوش کنترول نمود. کنه ها عموما در موسم گرما زیاد میباشد.

تخرب و خسارات اقتصادی

کنه های که بالای گوسفندان زندگی می نمایند، سبب می شوند که کیفیت و قیمت پوست را در مارکیت پایین بیاورد. بعضی کنه ها، که در لعاب شان مواد زهری وجود دارند، سبب فلچ شده میتوانند، در صورت که لعاب آنها به خون گوسفند تزریق گردد. بعضی کنه ها سبب انتقال تو لا ریمیا که پتوjen بکتریالی است و بین خرگوشها و گوسفندان دوران می کنند، میباشد. کنه های گوش ممکن در ساحات که تغذیه میکنند، سبب امراض بکتریالی در گوش شوند.

کولیکویدها یا حشرات جونده

طول کولیکویدها عموما از 3 سانتی متر کمتر میباشد. پس از خوردن خون، جنس مونث ایشان تخمگذاری میکند و تا 400 تخم را نزد ساحات آبی که شامل حوض ها، آب چتل، و چینلهای آبیاری اند، میریزند. انکشاف آنها از تخم تا بالغ در 3 الی 4 هفته صورت میگیرد. آنها در اوقات که روشنی کمتر باشد (صبح و خلت و دیگر یا نزدیک شام) از وجود حیوانات تغذیه مینمایند.

کنترول

طروق کنترول کولیکویدها یا حشرات جونده:

در صورت امکان دندهای چتل را از بین ببرید. مادران نباید در همچون ساحات برای سپری نمودن شب بمانند. اسپری و یا پودر حشره کشها در کنترول اینها موثر اند.

تخرب و خسارات اقتصادی

بعضی از کولیکویدها سبب انتقال مرض زبان آبی و مرض ویروسی بنام ایپیزوتیک هیموراژیک میباشد و سبب خسارات اقتصادی در تولید و صحت حیوان شده میتوانند.

مگسهای سیاه

مگسهای سیاه کوچک (با 6.25 ملی متر طول)، دارای پشت انحنایی و سینه میباشدند. تقریبا 66٪ آنها بالای خون پستانداران تغذیه میشوند. مگسهای سیاه در ساحات آب روان، کانالهای آبیاری و رود ها پیدا میشوند. تخمگذاری را نزد آبهای روان میکنند. لاروا ایشان از چندین هفته تا دو سال انکشاف کرده میتواند. مگسهای بالغ 4-2 هفته زندگی دارند و بالای وجود حیوانات در ساحات که موی کم دارند، تغذیه مینماید. ساحات تغذیه ایشان چشمها، بینی، و ساحات زیر شکم گوسفندان و بز ها میباشدند. مگسهای سیاه مگسهای بیرونی هستند و داخل تعمیرات نمیروند.

کنترول

طروق کنترول مگسهای سیاه:

از چریدن گوسفندان و بزها نزدیک ساحات آب روان برای مدت زیاد جلوگیری نمایید. گوسفندان و بزها را در طویله ببرید. حشره کشها مگسهای جونده، برای کنترول مگسهای سیاه نیز موثر میباشدند.

تخریب و خسارات اقتصادی

مگس‌های سیاه سبب یکجا شدن گوسفندان شده میتوانند که از چربین و یا رفتن به آب جلوگیری می‌کنند. جوین این مگسها تخریش کننده می‌باشد و سبب خراشهای که از چند روز تا چند ماه بوده میتوانند، میشوند. این سبب مالیدن وجود به اشیای بیرونی میشود.

مگس‌های بینی گوسفند

مگس‌های بینی گوسفندان طولا 15 ملی متر میباشند و لارواهای زنده را در موسم تابستان در بینی گوسفندان و بزها میگذارند. عکس العمل گوسفندان در مقابل این لارواها خوابیدن، دویش و یا راه رفتن طوریکه بینی شان نزدیک زمین باشد، میباشد. بعد از گذاشته شدن در بینی، لارواها به حصه ساینس sinus میروند که در آنجا از میوکس موجود تغذیه میکنند. انکشاف لارواها از 6-8 هفته را در بر میگیرد. در موسم بهار، لاروا پس به حصه کانال بینی می‌آید و از آنجا به زمین میریزد و به پیوپا تبدیل میگردد. آنها چندین هفته بعد به مگس‌های بالغ تبدیل میشوند.

کنترول

تنهای حشره کش برای کنترول مگس بینی عبارت از آیورمکتین می‌باشد. و توسط آله تر کننده حیوان میتواند تطبیق گردد.

تخریب و خسارات اقتصادی

غشاها کانالهای بینی و حصه ساینس به سبب تغذیه این لارواها تخریش میگردد. این سبب مصابیت بکتریایی که نمونیا را بوجود آورده میتواند و حتی بعضی اوقات سبب مرگ حیوان شده میتواند، میشود. گرفتن وزن را در بر ها تا ۴٪ کاهش داده میتوانند.

مگسها و کرم‌های مگس

مصابیت به کرم‌های مگس عبارت از موجودیت لاورای مگس در حیوان زنده میباشد. زخم‌های حیوانات خون گرم میتوان توسط چندین قسم لاروا مصاب باشند. ولی یگانه کرم که کاملا از نسج زنده تغذیه میکند، پرایمری سکریو وارم Primary Screwworm میباشد.

انواع دیگر، مثل secondary screwworm یا مگس‌های دیگر نیز ممکن زخمها را مصاب کنند. این انواع عموماً بالای اجسام مرده حیوانات تخم‌گذاری میکنند و بعضی اوقات در انساج زخمی حیوانات زنده نیز تخم‌گذاری میکنند. تخم 24-8 ساعت را در بر میگیرد تا به لاروا تبدیل شود. این لارواها برای 4-7 روز تغذیه میکنند، به زمین می‌افتد و به پیوپا تبدیل میشود که بعداً در 10-20 روز به مگس بالغ تبدیل میشوند. اگرچه این انواع در زخم‌های حیوانات زنده میباشد ولی تنها از انساج مرده در زخم تغذیه مینمایند. مصاب شدن به secondary screwworm معمولاً بعد از زخمی شدن حیوان صورت میگیرد. بخاطر جلوگیری ایشان زخمها باید پاک و تداوی گردد.

کنترول

طروق کنترول نمودن مگسها:

محیط که گوسفندان و بزها نگهداری میشوند، باید پاک باشد. مواد فضله و اجسام حیوانات مرده را به زودترین فرصت از ساحه حیوانات خود دور ببرید. مواد فضله حیوانات باید کمپوست گردد و یا هم در زمین زراعتی هموار گردد و جسد حیوانات مرده را میتوان زیر بور آره کمپوست نمود و یا هم 30-50 سانتی متر در زیر خاک دفن کرد. علاوه‌تا، حشره کشها باید به حیوانات تطبیق شوند. خریطه های پودر حشره کشها میتوانند در کنترول مگسها موثر باشند. (خریطه های پودر در جای نصب میشوند که حیوان با آن در تماس بیاید).

تخریب و خسارات اقتصادی

مگسها باعث یکجا شدن گوسفندان میباشند، و چریدن را مانع میشوند. در نتیجه، وزن گیری ایشان پایان می آید. چسبیدن مگسها سبب زخمهای در جلد شده میتوانند و کیفیت پشم را پایان آورده میتوانند.

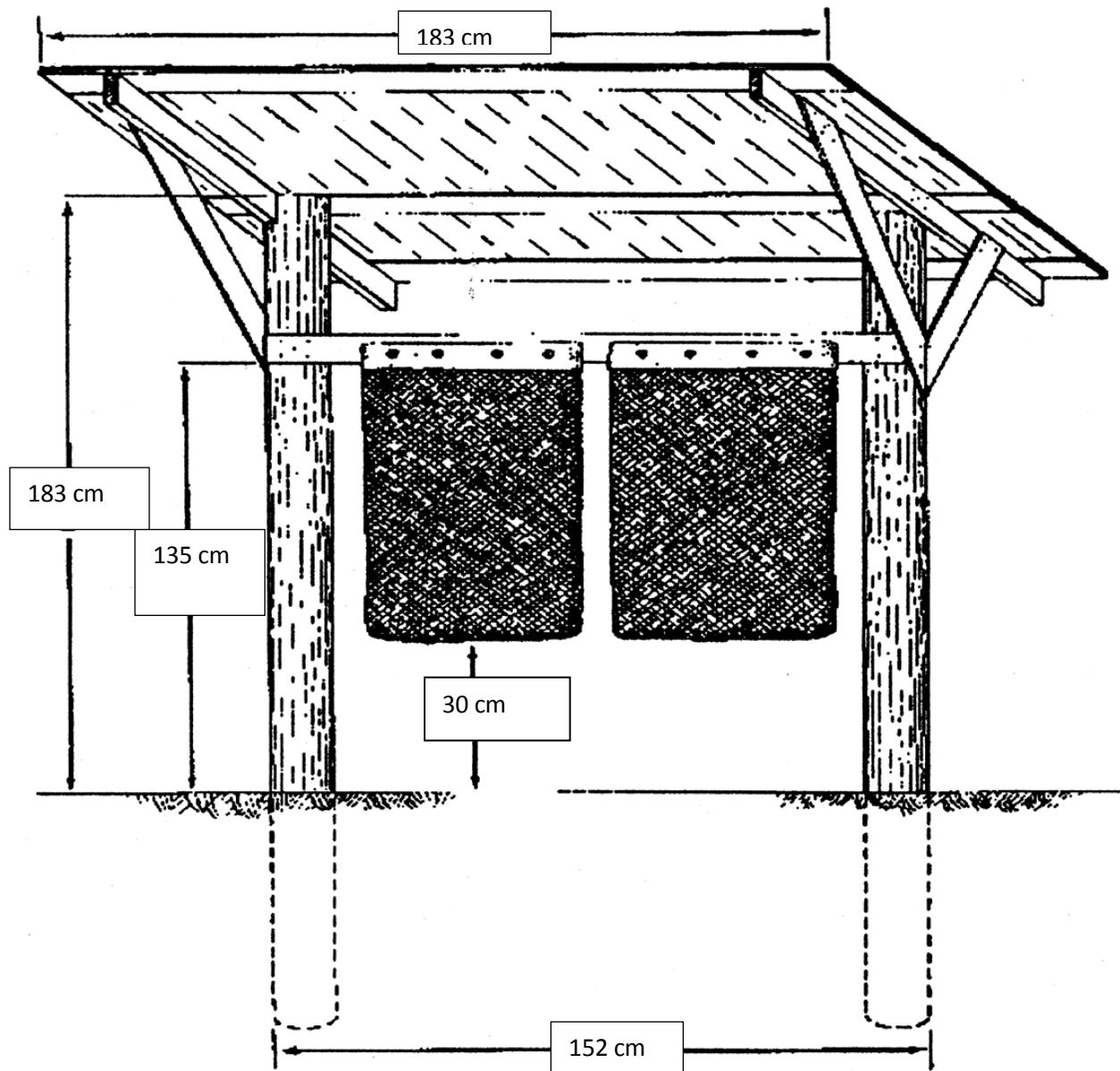
کلید استعمال محفوظ حشره کش ها

1. پیش از استعمال حشره کش، طریقه استعمال محفوظ شان را بخوانید.
2. پیش از هر مرتبه استعمال شان لبیل شان را بخوانید. و به تمام اخطارات شان توجه کنید.
3. تمام حشره کش های در بوتل اصلی ایشان نگهداری نمایید، و از غذاهای انسانی و حیوانی دور نخیره کنید.
4. حشره کش های را از رسیدن اطفال و یا حیوانات دور نگهداری نمایید.
5. حشره کش های را فقط به طریقه رهنمایی شده استعمال نمایید.
6. بوتل های خالی ایشان در جای مناسب بیانداریزید.

حدودیت ها و کامنت ها	حشرات را که کنترول میکند	طریقه تطبيق	حشره کش
به پشت و بغل ها اسپری شود	شیپها، کیدز، کنه ها، مگسها جونده	اسپری	Alphacryprin-50 EC (Alpha-cypermethrin 5%)
آسپری کنید تا حیوان تر گردد	شیپها، کیدز، کنه ها، مگسها جونده	اسپری	Atroban 11% EC (11% permethrin)
با 100 حصه آب پاک یکجا سازید و خوب مکس کنید تا محلول رنگ سفید شیری را به خود بگیرد.	مگسها، شیپها، کنه ها، کرم مرض گر	تر نمودن یا اسپری	Cyprin-100 EC (Cypermethrin)
راهنمایی های لیبل را تعقیب نمایید	مگسها، شیپها، کنه ها، کرم مرض گر	تر نمودن یا اسپری	Deltox-50 EC Deltametrin
1000 ملی لیتر این دوا را با 2400 لیتر آب یکجا نمایید. برای کنترول بعضی حشرات ممکن دو دفعه استعمال شود.	مگسها، شیپها، کنه ها، کرم مرض گر	تر نمودن	Diason-600 EC (Diazinon)
بالای کمر تا دم اسپری شود تا تر گردد.	کیدز، شیپ، کنه، مگسها جونده	اسپری	GardStar 40% (40% permethrin)
این محصول فقط برای استعمال در گوسفندان است	مگسها بینی	تر نمودن	Ivomec, Privermectin (0.08% ivermectin)
اسپری کنید تا حیوان تر گردد	شیپ، کنه، مگسها جونده	اسپری	Prozap Insectrin X (10% permethrin)
توسط دستان به پشت حیوان بطور یکسان تطبيق نمایید	کیدز، شیپ، کنه، مگسها جونده	پودر	Python Dust (0.075% zeta-cypermethrin + 0.15% PBO*) *Piperonyl butoxide

شکل ساختن خریطه های پودر

Illustration 1

خریطه های پودر از پودر حشره کش پر میباشند. وقتکه حیوان با خریطه در تماس می آید، یک مقدار کوچک پودر به وجود حیوان تطبیق میگردد. برای ساختن ای خریطه ها، دو بوجی یک در بین دیگر انداخته شود و به اندازه حصه سوم از پودر پر گردد و دو عدد آنها قسمکه در شکل نشان داده شده است، از زمین به اندازه ای 30 سانتی متر بالاتر، در راه گوسفندان اویزان گردد.

مأخذها:

Gregory Johnson, Managing Ectoparasites on Sheep, Montana State Univ., Extension Pub., 300-1111SA, Nov. 2011

P.E. Kaufman, P.G. Koehler and J.J. Butler, External Parasites of Sheep and goats, Univ. of Florida, Extension Pub., ENY-273, Revised- May 2009, Reviewed- June 2012